

1.614

ZAŠTITA PRIRODE

GLASNIK POVJERENSTVA ZA ZAŠTITU PRIRODE
I OČUVANJE PRIRODNIH SPOMENIKA PRI KR.
BANSKOJ UPRAVI SAVSKE BANOVINI

UREDNIK

PROF. DR. MIROSLAV HIRTZ

1938

ZAGREB

SV. 1

SADRŽAJ

ZVANIČNE OBJAVE Statut Povjerenstva za zaštitu prirode u Savskoj Banovini (3). — Povjerenstvo za zaštitu prirode i očuvanje prirodnih spomenika pri kr. banskoj upravi Savske Banovine (5). — Uredba o nacionalnim parkovima (6).

RASPRAVE

Dr. Vale Vouk, Značenje zaštite prirode (11). — Dr. Miroslav Hirtz, O dosadašnjim radovima na zaštiti prirode i prirodnih spomenika u Hrvatskoj i Slavoniji (15). — Ing. Ante Premužić, O nacionalnim parkovima u Savskoj Banovini. Sa 7 slika (21). — Dr. Josip Poljak, Zaštita geoloških i paleontoloških objekata i prirodnih spomenika. Sa 8 slika (29). — Dr. Ivo Pevalek, Biodinamika Plitvičkih Jezera i njena zaštita. Sa 7 slika i 2 crteža (40). — Dr. Ivo Pevalek i Dr. Ivo Horvat, Zaštita bilja. Sa 7 slika (62). — Dr. Miroslav Hirtz, Zaštita faune. Sa 4 slike (71). — Dr. Pavle Černjavski, Da li se mora i može čuvati priroda? Sa 4 slike (82). — Dr. Vale Vouk, Zaštita biologije termalnih vrela (89). — Dr. Miroslav Hirtz, Lov i zaštita prirode (94). — Dr. Ivo Horvat, Zaštita Zelenjaka kod Klanjca. Sa 1 slikom (99).

MANJI PRILOZI

Vijesti iz Povjerenstva za zaštitu prirode (101). — Zaštita nekih biljaka Samoborske Gore prije 25 godina (103). — Švegl Ivan Dr., König Friedrich August II von Sachsens Botanische Wanderungen in den Julischen Alpen vor 100 Jahren (104).

ZVANIČNE OBJAVE

Statut Povjerenstva za zaštitu prirode u Savskoj Banovini

U službenom listu kraljevske banske uprave Savske Banovine
»Narodnim novinama« (br. 98 od 30 travnja 1937) izašla je ova objava:

Kraljevska banska uprava
Savske Banovine Zagreb

Broj 6.033-7-1937

U vezi sa mojim rješenjem od danas broj 6.032-7 obnalazim
ovime propisati slijedeći

STATUT

*povjerenstva za zaštitu prirode i očuvanje prirodnih spomenika
Savske Banovine*

§ 1.

Zadaća je povjerenstva za očuvanje prirode i prirodnih spomenika, da trajno oživljava i unapređuje svakolika nastojanja oko

a) sačuvanja remek-djela prirode važnih sa znanstvenog i estetskog gledišta kao što su razne geološke-petrografske i paleografske osobitosti, pećine, špilje, izvori, vodeni tokovi, slapovi, jezera, ribnjaci, naročito stara i rijetka stabla te grupe istih, drvoredi pošumljenih površina na kraškim terenima itd.;

b) zaštite rijetkog bilja i životinja;

c) održanja predjela naročite prirodne ljepote; i

d) da sarađuje kod postupka oko proglašivanja izvjesnog predjela nacionalnim parkom.

§ 2.

Povjerenstvo je savjetodavni organ Kr. banske uprave u Zagrebu, te stoji pod neposrednim nadzorom Bana Savske banovine.

ŠVEGEL IVAN DR. König Friedrich August II. von Sachsens
Botanische Wanderungen in den Julischen Alpen vor 100
Jahren. Mitteilungen des Thüringischen Botanischen Vereins N. F. 44. Heft p.
35-41. 1937.

Malo je poznato, da je dr. Švegel, bivši ministar, prijatelj prirodnih nauka, a naročito dobar poznavalac alpske flore. U svome dvorcu »Wilsonia« kod Bleda ima dr. Švegel lijep »alpski vrt« sa velikim mnoštvom alpskoga bilja, među kojim se nalaze i mnoge rijetkosti. Nedavno je napisao historijsko-botaničku raspravu o putovanjima saskoga kralja Friedricha Augusta II. prije 100 godina po Sloveniji. Ova je rasprava za nas od važnosti i zbog zaštite prirode odnosno zaštite rijetkog alpskog bilja, o kojoj je u raspravi mnogo govora.

Dr. Švegel priča u raspravi i o posjeti kralja Friedricha Augusta kod grofa Blagaja na Polhovom Gradecu, gdje je u blizini otkrivena rijetka biljka »*Daphne Blagayana*«, a koja je danas poznata sa mnogih nalazišta u »ilirskom području flore«. U Hrvatskoj ju je otkrio prof. Gjurašin na Oštrcu kod Samobora. Od vremena posjete Friedricha Augusta kod prvog originalnog nalazišta ove biljke postavljena je mramorna spomen-ploča, a od toga je vremena i ova biljka dobila ime »kraljeva roža«. Međutim su seljaci počeli ovu biljku uništavati, držeći da je ljekovita, dok se jedan nije otrovao, i tako se činilo, da će ova biljka biti ovdje sačuvana. Švegel sada veli: »*Daphne* je imala nakon toga mira, sve dok nekome nesretnjaku poslije rata nije palo na pamet, da postavi papirnate propise o zaštiti bilja u zemlji, u kojoj nije bilo preduvjeta za provođenje i nadzora zaštite. Izdani propisi poslužili su u ovom slučaju kao i u slučaju ostalih rijetkosti samo kao upozorenje neupućenoj publici na rijetka nalazišta, pa je i nalazište ove rijetke biljke bilo ponovno ugroženo«.

G. Švegel s pravom upozoruje na opasnosti, koje mogu nastati, ako se objavljuju nalazišta stanovitih rijetkih biljaka najširoj javnosti, jer se na ovaj način može eventualno postići samo protivno od zaštite.

U istoj raspravi donosi dr. Švegel i neke druge važne bilješke za zaštitu alpskoga bilja. Spominje naročito zaštitu čitavog predjela Črna Prst. Tamo je doživio, da pastiri na veliko sabiru biljku *Gentia lutea*, za čije korijenje Kmetijska družba plaća 4 dinara po kilogramu, dok Slovensko planinarsko društvo u istim novinama propagira zaštitu iste biljke. Isto tako nestaje već i narcise (*Narcissus poeticus*), a i kranjski ljiljan (*Lilium carniolicum*) postaje rijetkost. V.